

in vrlinami, osnovnih norm, se pravi najglobljih notranjih vzgibov, ki vodijo človeka k etičnemu delovanju. Ugotovimo pa lahko, da dolgoročnost etike zahteva globlje razloge. Vsakdanje človeško življenje nam potrjuje, da se na človeka ni mogoče nikoli povsem zanesti. Le Bog je lahko temelj našega popolnega zaupanja.

Delo *Etika I* nedvomno razkriva avtorjevo širino in globino pojmovanja in razumevanja bistvenih vidikov človekovega življenja, ki jih s pojmom »etika« poveže v smiselno celoto, to pa vodi proč od raztreščenosti, ki smo ji v

vsakdanjem življenju velikokrat priča. Ta raztreščenost je nemalokrat vir mnogih tragičnih in bolečih izkušenj. Etika, ki ima pred očmi celostnega človeka, vodi proč od tega. Samo z etično držo, ki usmerja k dobremu, si človek vzajemno z drugimi uredi svoj svet in v njem živi ter s tem presega to bolečo razklanost. Zato je vsak naključni bralec toliko bolj spodbujen in povabljen, da ob branju knjige okrepi svojo etično misel in držo in jo še konkretneje zaživi.

Barbara Simonič

Irena Avsenik Nabergoj. *Hrepenenje in skušnjava v svetu literature: motiv Lepa Vide*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010. 726 str. ISBN: 978-961-01-1236-5.

Študija predstavlja avtoričina prva pomembnejša spoznanja o pomenu razmerja med hrepenenjem, šibkostjo in skušnjavo v svetovni in slovenski literaturi. Motivi in simboli hrepenenja, šibkosti in skušnjave v njihovem notranjem kontekstu doslej večinoma še niso bili predmet sistematičnega raziskovanja, čeprav nastopajo v vseh vrstah svetovne in slovenske literature od antike do danes. Avtoričin cilj je bil, raziskati načine umetniške ubeseditve teh simbolov v slovenskem motivu o Lepi Vidi in v okviru nekaterih podobnih literarnih motivov v svetovni literaturi. Tako zastavljena primerjalna študija je vzbudila interes angleške znanstvene založbe, da ji je ponudila objavo v angleščini in je knjigo izdala, takoj ko je bil rokopis dokončan.

Najpomembnejše znanstveno spoznanje monografije je ugotovitev na podlagi primerjalne literarne analize, da nastajajo v vseh obdobjih evropske literature podobne oblike ubeseditve hrepenenja, šibkosti in skušnjave. Avtorici je uspelo prodrati globlje v obravnavani motiv. Predvsem je odkrila ali zaslutila v njem povezovalno med hrepenenjem in dejanjem, tisto obstoječo, čeprav težje razložljivo, v pra-

vem pomenu inkomenzurabilno silo, ki je razgibala motiv in ga razvila do konca. Druga pomembna ugotovitev je, da je motiv o Lepi Vidi, razširjen na evrosredozemskem območju, postal v Sloveniji od osrednjih simbolov na osebni in na narodni ravni. To razloži, zakaj je Lepa Vida v zadnjih dvesto letih doživela približno šestdeset literarnih predelav; med drugim pri Francetu Prešernu, pri Josipu Jurčiču, pri Ivanu Cankarju in pri Borisu Pahorju. Specifična kulturna in sociološka potreba je iz dramatične karakterizacije šibkosti človeške narave, ki se kaže na splošno in je utelešena v Lepi Vidi, naredila metaforo notranjega življenja ljudi kot celote.

Pomemben vidik intertekstualnega študija motivov hrepenenja, šibkosti in skušnjave je vprašanje razmerja med mitom in zgodovino. Medsebojna literarna razmerja kažejo, da so pesniki in pisatelji izročila iz preteklosti vključevali v svoja dela bolj ali manj izvirno in so tako transformirali preteklost in sedanjost ter spodbudili dinamiko ustvarjanja novosti ob preoblikovanju motivov, simbolov in literarnih zvrsti. Zavest, da je treba vsako besedilo brati kot del širšega literarnega konteksta, omogoča uporabo najboljših rezultatov različnih literarnokritičnih pristopov intertekstualnosti.

akad. prof. dr. France Bernik

Avtorica je monografijo pripravila v okviru raziskovalnega programa P6-0262 – *Zgodovina oblik v judovsko-krščanskih virih in tradiciji*; v okviru projekta J6-7002-0618 – *Stalnice in prelomi v zgodovini slovenskega prostora*; v okviru projekta 3229 – *Izvori in transformacije motivov in simbolov v literaturi in jezikih*, ki ga avtorica sama vodi od spomladi 2009 dalje v okviru ZRC SAZU. Njeno načrtno primerjalno raziskovanje literarnih motivov in simbolov v okviru slovenske in svetovne literature in njeni nastopi na znanstvenih posvetih doma in v tujini, predvsem v okviru *American Association of Teachers of Slavic and Eastern European Languages* (AATSEEL), jo je vodilo do odkritja očitnih podobnosti v načinu predstavitve medsebojnega razmerja med človeškim hrepenenjem, šibkostjo in skušnjavo. Motivi te vrste nastajajo v vseh obdobjih svetovne in evropske literature od antike do danes, v okviru slovenske literature pa so posebno značilni za ljudske različice motiva Lepe Vide in njenih številnih umetniških obdelav (okrog šestdeset) v novejši slovenski literaturi od Franceta Prešerna dalje.

Odkritje same teme je prvo pomembno spoznanje monografije; toliko bolj, ker te tematike še nikoli nihče ni sistematično in primerjalno raziskoval ne v Sloveniji ne drugod po svetu. Presenetljivo odkritje, da je tematika hrepenenja, šibkosti in skušnjave temeljna v vseh obdobjih literarne ustvarjalnosti, avtorice ni zapeljalo v poskus iskanja dokazov stopnje morebitne neposredne odvisnosti avtorjev od starejših virov. Ugotovila je, da je sodobna metoda intertekstualnosti posebno primerna, ker je po definiciji odprta za pojave transformacije motivov in simbolov. Avtorica je opozorila predvsem na podobnosti in razlike v literarnih predstavitev skušnjave v zgodbi o Adamu in Evi, o egiptovskem Jožefu, o Samsonu in Dalili, o Faustu, o Lepi Vidi. Posebno pomembno je njeno spoznanje, da je motiv o Lepi Vidi resda razširjen v celotnem evrosredozemskem območju, a je samo v Sloveniji postal osrednji simbol slovenskega človeka, ki je v različnih težkih

okolščinah svojega podložništva prestajal padce in vzpone, razpet med hrepenenjem po visokih idealih in skušnjavo po povzpetništvu. Specifični položaj Slovencev v zgodovini razloži, zakaj je Lepa Vida doživela prek petdeset umetniških obdelav.

Knjiga je na izrecno vabilo angleške založbe Cambridge Scholars Publishing (Newcastle upon Tyne) v manjšem obsegu najprej izšla v angleškem jeziku (2009). To dejstvo samo po sebi dokazuje izredno aktualnost vsebine knjige. Pri tem velja omeniti, da bo slovenska knjiga vsebinsko bogatejša od angleške, ker bodo v njej zajeti tudi prekmurski prostor z osrednjim avtorjem Miškom Kranjcem in folklorno izročilo slovenskega Porabja ter izbrane umetne pesmi o Lepi Vidi (Oton Župančič, Alojz Gradnik idr.). Lansko leto je pri mednarodni založbi Peter Lang v Frankfurtu izšla njena angleška monografija o Ivanu Cankarju kot prva monografija o največjem slovenskem pisatelju sploh, zato si je avtorica pridobila že posebne zasluge v promociji slovenske kulture v svetu. Vzporedna priprava angleške in slovenske verzije je v veliko pomoč pri preciziranju terminologije s področja literarnih ved in z drugih področij humanistike. Znanstveni aparat monografije je zgleden v vsebinskem in v formalnem pogledu. Bibliografija in opombe zajemajo široko domačo in mednarodno sfero znanstvenih prispevkov o besedilih, ki jih avtorica analizira in primerjalno komentira. Gradivo je zbirala tudi v tujini. Jezikovna podoba monografije dokazuje avtoričin naravni čut za zelo dober, oseben in izviren slog, izredno dobro poznavanje slovenskega jezika v njegovem literarnem bogastvu in preglednost v predstavitvi tem v dveh glavnih delih.

akad. prof. dr. Jože Krašovec